

Zasadnicze elementy szkolenia

Pakiet szkoleniowy

Witajcie w serii Pakietów Szkoleniowych „T-Kit”

Niektórzy z Was zastanawiają się zapewne, co oznacza angielski termin „T-kit”. Na to pytanie możemy udzielić co najmniej dwóch odpowiedzi. Pierwsza odpowiedź jest prosta – „T-kit” to skrót angielskiego wyrażenia „Training Kit” (pakiet szkoleniowy). Druga odpowiedź wiąże się z brzmieniem wyrażenia „t-kit”, które przypomina wymowę angielskiego słowa „ticket” (bilet), jednego z dokumentów, jakie są nam zwykle potrzebne, gdy wybieramy się w podróż. I właśnie dlatego figurka na okładce zwana „Spiffy” trzyma w łapce bilet na pociąg, wybierając się w podróż z zamiarem odkrycia nowych idei. Wyobrażamy sobie, że niniejszy pakiet jest narzędziem, którego każdy z nas może używać w swojej pracy. A dokładnie – pakiet ten adresujemy do pracowników młodzieżowych i szkoleniowców, oferując im teoretyczne i praktyczne narzędzia do pracy z młodzieżą i szkolenia młodzieży.

Seria pakietów szkoleniowych „T-Kit” jest efektem trwającej rok wspólnej pracy osób z różnych środowisk kulturowych, zawodowych i organizacyjnych. Szkoleniowcy młodzieżowi, liderzy młodzieżowi z organizacji pozarządowych oraz autorzy zawodowo zajmujący się pisaniem tekstów współpracowali ze sobą, aby stworzyć publikacje na wysokim poziomie, które odpowiadałyby potrzebom odbiorców, a równocześnie uwzględniały różnorodność podejść do każdego tematu w całej Europie.

Pakiet jest jednym z produktów Programu Partnerstwa na rzecz Szkolenia Pracowników Młodzieżowych (Partnership Programme on Youth Worker Training), prowadzonego przez Komisję Europejską i Radę Europy. Oprócz pakietów szkoleniowych efektem partnerskiej współpracy tych dwóch instytucji są kursy szkoleniowe, czasopismo „Kojot” („Coyote”) i dynamiczna witryna internetowa.

Więcej informacji o efektach partnerskiej współpracy (nowe publikacje, ogłoszenia o kursach szkoleniowych itp.) oraz pakiety szkoleniowe w wersji elektronicznej można znaleźć w witrynie Programu Partnerstwa pod następującym adresem: www.training-youth.net.

Publikacje Rady Europy
F-67075 Strasbourg Cedex

© Rada Europy i Komisja Europejska, październik 2002

Przedruk materiału z niniejszej publikacji jest dozwolony wyłącznie na zasadach niekomercyjnych i w celach edukacyjnych pod warunkiem podania źródła.

Niniejszy dokument nie w pełni wyraża oficjalne stanowisko Komisji Europejskiej lub Rady Europy, ich państw członkowskich czy organizacji współpracujących z tymi instytucjami.

The Polish translation of the original T-Kit was funded and made by the Polish National Agency in 2003 with the permission of the Partnership Programme. The Polish National Agency assumes responsibility for the accuracy of the translation.

Publikacja została sfinansowana w roku 2003 ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu i Komisji Europejskiej w ramach Programu MŁODZIEŻ. Przekład za zgodą Programu Partnerstwo. Narodowa Agencja Programu MŁODZIEŻ ponosi pełną odpowiedzialność za zgodność polskiej wersji językowej z tekstem oryginalnym.

ISBN 83-919390-2-2

Zasadnicze
elementy szkolenia

**Koordinacja serii „T-kit”,
nadzór nad treścią i układem graficznym**
Balázs Hidvéghi (doradca edukacyjny)

Sekretariat:
Sabine Van Migem
Dianna Osayande (*pomoc administracyjna*)
Laetitia Pougary (*webmaster*)

Redaktor niniejszego pakietu:
Gavan Titley

Okładka i postać Spiffy'ego:
The Big Family

Autorzy niniejszego pakietu:
(zob. też ostatnią stronę):
Goran Buldioski
Cecilia Grimaldi
Sonja Mitter
Gavan Titley
Georges Wagner

Przedruk materiału z niniejszej publikacji
jest dozwolony wyłącznie na zasadach nie-
komercyjnych i dla celów edukacyjnych pod
warunkiem podania źródła.

PARTNERSTWO
RADA EUROPY I KOMISJA EUROPEJSKA
SZKOLENIE – MŁODZIEŻ

**Rada Europy
DG IV
Dyrektoriat Młodzieży i Sportu**

Europejskie Centrum Młodzieży w Strasburgu
30 Rue Pierre de Coubertin
F-67000 Strasbourg, Francja
Tel.: +33-3-88412300 – Fax: +33-3-88412777

Europejskie Centrum Młodzieży w Budapeszcie
Zivatar ucta 1-3
H-1024 Budapeszt, Węgry
Tel.: +36-1-212-4078 – Fax: +36-1-212-4076

**Komisja Europejska
DG Edukacja i Kultura
Wydział D 5: Polityka Młodzieżowa i Program Młodzież**
Rue de la Loi, 200
B-1049 Bruksela, Belgia
Tel: +32-2-295 1100 – Fax: +32-2-299 4158

Spis treści

Wprowadzenie	7
1. Szkolenie - konteksty	11
1.1. Szkolenie, cele szkolenia i kształcenie nieformalne	11
1.1.1. Czym jest szkolenie?.....	11
1.1.2. Cele szkolenia pracowników młodzieżowych w ramach inicjatyw europejskich.....	11
1.1.3. Szkolenie jako priorytet w programach działania	13
1.1.4. Kształcenie incydentalne i nieformalne.....	14
1.1.5. Podsumowanie: kilka kluczowych elementów szkolenia w wymiarze międzynarodowym lub międzykulturowym przygotowującego do działalności młodzieżowej	15
1.2. Szkolenie i trener	16
1.2.1. Różne koncepcje roli trenera	16
1.2.2. Wartości wyznawane przez trenera i ich wpływ na szkolenie.....	17
1.2.3. Sylwetka etycznego trenera	18
1.2.4. Rola trenera.....	20
1.2.5. Dobre samopoczucie: sprawa ważna także dla trenerów.....	21
1.3. Uczucie się i szkolenie międzykulturowe.....	23
1.3.1. Kultura.....	24
1.3.2. Kultura, tożsamość i szkolenie.....	25
1.3.3. Uczucie się międzykulturowe?	26
2. Szkolenie - zespoły	29
2.1. Praca w zespołach wielokulturowych	29
2.1.1. Dlaczego warto pracować w zespole wielokulturowym?	29
2.1.2. Co jest istotą zespołu?	29
2.2. Budowanie i życie zespołu	30
2.2.1. Tworzenie zespołu.....	30
2.2.2. Tworzenie odpowiedniej atmosfery: zaufanie, wsparcie i swoboda wypowiedzi	31
2.2.3. Przywództwo, poczucie współtworzenia i uczestnictwo w podejmowaniu decyzji.....	33
2.2.4. Role w zespole: indywidualny wkład, cechy i kompetencje.....	34
2.2.5. Konflikt jako okazja do wprowadzenia ulepszeń i wykazania się kreatywności.....	34
2.2.6. Akceptacja napięcia i wieloznaczności	35
2.3. Od przygotowania do wykonania: praca w zespole podczas kursu szkoleniowego	35
2.3.1. Przewidywanie problemów	35
2.3.2. Ocena i przekazywanie uwag innym	36
2.3.3. Co dalej?	38
3. Szkolenie - rozruch	41
3.1. Ocena potrzeb.....	41
3.1.1. Proces oceny potrzeb	41
3.1.2. „Sankcjonowanie” szkolenia	45

3.2. Uczenie się, efekty i style	46
3.2.1. Uczenie się.....	46
3.2.2. Efekty uczenia się.....	47
3.2.3. Definiowanie celów.....	49
3.2.4. Style uczenia się.....	51
3.2.5. Uczenie się międzykulturowe.....	52
3.3. Strategie i metodyka	53
3.3.1. Strategie szkolenia	53
3.3.2. Metody i metodyka	55
3.3.3. Metody i trener	57
3.4. Aspekty organizacyjne	58
3.4.1. Przed szkoleniem	58
3.4.2. Podczas szkolenia.....	60
3.4.3. Po szkoleniu.....	61
3.4.4. Zebrania przygotowawcze zespołu – dlaczego, kiedy, jak długo?	62
3.4.5. Profil uczestników.....	62
3.4.6. Różne rodzaje szkoleń	63
3.4.7. Pomoce dydaktyczne	65
3.4.8. Sprawozdania – dlaczego trzeba je pisać, kto je pisze i dla kogo?	66
3.5. Koncepcja i struktura programu.....	67
3.5.1. Wyjaśnienie kontekstu i celu szkolenia	67
3.5.2. Wybór treści programu szkolenia	68
3.5.3. Tworzenie programu dającego możliwości uczenia się.....	69
3.5.4. Ukierunkowanie programu na uczestników	70
3.5.5. Fazy i tok programu	71
3.5.6. Typy programów i ich części składowe, kilka przykładów.....	73
3.5.7. Opracowywanie koncepcji sesji	74
3.6. Ocena	76
3.6.1. Co oznacza ocena?	76
3.6.2. Ocena w kontekście organizowania europejskich szkoleń młodzieżowych	77
3.6.3. Dlaczego trzeba oceniać?	77
3.6.4. Kiedy trzeba oceniać?	77
3.6.5. Co trzeba oceniać?	78
3.6.6. Model oceny w praktyce.....	79
3.6.7. Ocena codzienna i ciągła.....	81
4. Szkolenie – realizacja	83
4.1. Życie grupy i proces szkolenia	83
4.1.1. Życie grupy podczas szkolenia	83
4.1.2. Etapy rozwoju grupy.....	83
4.1.3. Model „Interakcja wokół tematyki”	84
4.1.4. Zarządzanie procesem szkolenia	87
4.1.5. Dynamika grupy i język używany w grupie	88

4.2. Rozwiązywanie konfliktów.....	90
4.2.1. Typy konfliktów	90
4.2.2. Dlaczego powstają konflikty?	91
4.2.3. Eskalacja konfliktu.....	93
4.2.4. Sposoby rozwiązywania konfliktów	93
4.2.5. Wykorzystywanie modelu „Interakcja wokół tematyki“ w analizie konfliktu	94
4.2.6. Opracowywanie indywidualnych praktyk.....	95
4.3. Role, grupa, zespół i ich obowiązki	95
4.3.1. Różne możliwe role	95
4.3.2. Dynamika grupy i planowanie programu	97
4.3.3. Odpowiedzialność podczas szkolenia	98
4.3.4. Interakcje między grupą a zespołem – podejmowanie decyzji.....	99
4.4. Adaptacja i realizacja programu	102
4.4.1. Oczekiwania	102
4.4.2. Przekazywanie uwag.....	103
4.4.3. Umiejętności facylitacji, czyli ułatwiania pracy w grupie	104
4.4.4. Podsumowania.....	106
4.4.5. Zarządzanie czasem	106
5. Po szkoleniu	109
5.1. „Przeniesienie” i „pomnożenie”, czyli jak wykorzystywać wyniki szkolenia i przekazywać je innym	109
5.2. „Pomnożenie” – jakie są możliwości?	109
5.3. Przygotowywanie uczestników w trakcie szkolenia do „przenoszenia” i „pomnażania” ...	111
5.4. Wpływ szkolenia: doświadczenia uczestników po kursie dotyczącym opracowywania projektów międzykulturowych i międzynarodowych.....	113
Załącznik 1 Współpraca w zespole.....	115
Załącznik 2 Proponowane schematy sprawozdań.....	117
Załącznik 3 Formularz szkoleniowy: Projektowanie sesji.....	119
Załącznik 4 Ocena.....	121
Załącznik 5 Wybrane pozycje dotyczące konfliktów i przekształcania konfliktów	125
Bibliografia	127
Autorzy pakietu szkoleniowego „Zasadnicze elementy szkolenia”	131